

ves obred prikrojen po bizantinskih šegah, treba je samo omeniti, saj so ga ruski carji — kot dediči grških ali bizantinskih cesarjev — sprejeli iz Bizanca (Carigrada). Leta 1498. je bil kronan prvi carjevič ruski. Ko je stopil iz Blagoveščenske katedrale, metali so nanj zlate in srebrne denarje; pozneje pa so gledé na ta spomin ob kronanju metali denarje med ljudstvo. Poleg maziljenja s sv. oljem je bilo nekda v

navadi, da je metropolit položil carju krono na glavo (pozneje so si jo devali carji sami), da mu je podelil sv. obhajilo v obeh podobah in da se je car v slovesnem obhodu pokazal občinstvu.

Kako pa se je vršilo poslednje kronanje carja Nikolaja II. dné 26. vel. travna?

(Konec.)

Književnost.

Slovenska književnost.

Zgodovina slovenskega slovstva. II. zvezek: Od francoske revolucije do l. 1848. Spisal dr. Karol Glaser, profesor pri c. kr. gimnaziju v Trstu. Založila Slovenska Matica. V Ljubljani. Tiskala Katoliška Tiskarna. 1895. II + 276. — Pisatelj popisuje razvoj slovenskega slovstva od l. 1790. do l. 1848., oziroma od Japlja in Vodnika do Prešerna in Jarnika. Dôbo je razdelil v dva dela: 1790—1815—1848. Pred vsem podaje v obeh delih površen pregled svetovne zgodovine in kulturni pregled domačega ozemlja, v katerem posega celó za 50 let nazaj tje do l. 1740. Govori o uplivu nemškega in slovanskih slovstev na naše pisatelje, katere je obdelal najprej skupno, potem vsakega posebej. V treh prilogah navaja vire za opis posamnih pisateljev, popolne naslove njih knjig in drugih spisov, potem knjige brez imena pisateljevega in drug drobiž ter završuje delo s tabelo različnih slovenskih pravopisov.

Hibe, ki so se omenjale že pri prvem zvezku, ponavljajo se, žal, tudi v tej knjigi. Pregled evropske zgodovine, zlasti od leta 1815.—1848. je mnogo predolg. Tudi upliv nemškega slovstva je opisan preobširno; nasprotno pa je kulturni in slovstveni pregled našega naroda prekratek, presuh. Dôba, katero pisatelj opisuje v tem zvezku, je za Slovence v vsakem pogledu velebnomenita, ker uprav v tem času se je naš narod začel probujati in zavedati. A iz teh poročil zvemo pač mnogo, kaj je uplivalo na njega probujenje, premalo pa, kaka načela so vladala doma, kako je narod ptuji upliv uporabil na-se, in kako je po tem uplivu sam rasel in napredoval. Pisatelj v kulturnem in slovstvenem pregledu našteva posamna zgodovinska dejstva, a premalo je označil njih medsebojno zvezo, njih vzroke in posledice. Navajajoč jih, zašel je večkrat v malenkosti, prezrl pa važnejše reči. Zato čitatelj iz tega pregleda ne more še dobiti prave in zadostne slike o tedanjih naših kulturnih in slovstvenih razmerah. Dobro je popisal abecedno vojsko Japlja, Metelka, Čopa, Jarnika; Vodnik in Prešeren pa sta opisana presu-

hoparno, njih velikost v našem slovstvu je premalo označena. Ostale pisatelje presoja največ le s slovniške strani.

Natančni naslovi knjig in celó posamnih pesmij ter razni, precéj dolgi odlomki iz spisov (n. pr. na stranéh: 136, 147, 162, 176, 177, 182, 195, 196 itd.) med splošnim pregledom čitatelja le motijo. Nekateré stvari so navedene zopet v istem obsegu v prilogi in se tako po dvakrat, trikrat ponavljajo. Pisatelj naj bi bil v prvem delu knjige označil in ocenil vsakega moža, v kolikor je zaslužil, širše ali krajše, ter navél ob kratkem glavna dela njegova; v ostalem delu pa naj bi bil omenil, katero stroka je kdo zastopal in pri katerem vzajemnem podjetju ali časniku je sodeloval. Natančne naslove knjig in drugih manjših spisov ter značilne odlomke iz njih pa naj bi navél doslovno le v prilogi, kjer naj bi omenjal tudi razne zanimive malenkosti, tičočé se tega ali onega pisatelja.

Pisatelj je hotel važnost posamnih slovstvenikov označiti s tem, da so poročila o zaslužnejših tiskana z debelejšimi črkami, manj znamenitih pa s tanjšimi. A reči moramo, da v tem ni povsodi zadel prave. Tako n. pr. Zabukovšek, Cvetko, Juvančič, Lipold, Bezjak, Glaser, Jonke, Šamperl v primeri z drugimi niso tako pomenljivi, da bi se tiskali z debelejšimi črkami. Nasprotno pa so to zaslužili Volkmer, Baraga, Ahacelj, Krempelj, Kastelic, Kovačič in še par drugih, katerim je pisatelj prisodil drobní tisek. Knobelj je zaslužil vsaj toliko, da bi ga omenjal nad črto, ne samo pod njo; saj je razven znanih „Kratkočasnih pesmij“ pisal tudi nekaj drugega.

Pisatelj se moti (stran 134.), ko poleg Jurija Jonketa v oklepaj stavi ime J. Žemlja. To sta bila dva pisatelja, ne le jeden. Jurij Jonke, rojen v Stari Cerkvi (ne v Srednji vasi!), niti ni bil slovenski pisatelj, ker on je „Kranjskega Čbelarčka“ spisal v nemščini, poslovenil pa ga je Jož. Žemlja.

Vse te nedostatke pisatelju lahko oprostimo, ker doslej še nimamo zanesljivih monografij, kar sam omenja v predgovoru. A bolj točen bi moral biti v drugih stvaréh, zlasti v letnicah, katere dobi brez težave v „Jezičnikih“ ali v drugih knjigah.

Le nekatere pomote tu omenjamo. Franc Bilec, (str. 38.) ni umrl l. 1841., temveč l. 1824. Metelko je umrl 27. dec. l. 1860., ne pa 29. decembra, kakor čitamo med popravki. O Šmigavcu pisatelju menda ni bilo znano, kdaj je umrl (str. 183); dan smrti njegove je 14. avg. l. 1829. Potočnik je umrl 20. jun. l. 1872., ne pa l. 1877. (str. 144). Sestavljal je Pratico skoro 50 let, ne pa le za l. 1847. zložil neko pesmico. Na letnice rojstva in smrti je treba tem bolj paziti, ker se po tej knjigi utegnejo pomote zatresti v druge spise in tako bo nastala po nepotrebnem velika zmešnjava.

Med možmi, ki so uplivali na duševno probujenje slovenskega naroda, smel bi se (str. 39.) poleg J. A. Zupančiča navesti Nikolaj Ignacij Lipič, rodom Ljubljčan (l. 1746.—1817.). Bil je navdušen Slovenec, ki je na tihem mnogo storil v duševni napredek svojih rojakov; največ po njegovem trudu je bila v Celju ustanovljena gimnazija.

Med časniki, ki so prinašali slovenske pesmi v nemških prevodih, moral bi se imenovati zlasti domači list „Carniolia“, pri katerem so ok. l. 1840. sodelovali kranjski Nemci in Slovenci, in ki je (leta 1839.—1843.) prinesel par Prešernovih in več narodnih iz Koritkove zbirke ponemčenih.

O Valentinu Staniču (str. 204.) bi se smelo omeniti, da je bil jeden izmed prvih slovenskih turistov. K slovenskim prisegam iz leta 1785.

(str. 276.) smela bi se dostaviti prisega iz l. 1735., katero je priobčil „Dom in Svet“ leta 1890., stran 192.

Med knjigami brez pisateljevega imena naštevajo se nekatere, katerih pisatelj je znan. Na primer Veritijevo „Življenje svetnikov“ (str. 272.) je omenjeno že na str. 173. in 246. Čemu torej iz nova tukaj? Bohinčevo „Družba vernega človeka z Bogom“ (str. 273.) navaja že na str. 172. „Duhovno vojsko“ in „P. Karla razgovor“ str. 272. je poslovenil J. M. t. j. Jernej Medved (Jezičnik, XXV. str. 22.); torej bi se moralo to navesti v prvi prilogi. Knjiga „Škrinja nebeških Zaklad“ je zagledala beli dan l. 1837. (str. 273).

Dostaviti moramo še, da v tem zvezku pogrešamo mnogih pisateljev, katere bomo morda zasledili v tretjem zvezku, a bi se že v tem morali obdelati n. pr. Jernej Bostijančič, Simon Klančnik, A. Pekec, J. Stroj, Fr. Pirc, Luka Dolinar, Jurij Grabrijan, Jakob Krašna, Jakob Košar, J. Medved, o Ecehuel Sullak, Jož. Žemlja, A. Šerf, G. Švab in drugi. Zlasti se nam zdi čudno, da Jož. Žemlje (l. 1805.—1843.) ne omenja med „Čbeličarji“ (Jezičnik, XIX. stran 1—10), ker je zelo znan po pesmi „Sedem sinov“ in po poslovenjeni „Jeka od Balkana“. Ne manj znamenita v dōbi pred l. 1848. sta zlasti Pirc po svojem „Vrtnarju“ in Dolinar po svojih pesmih. *Jož. Benkovič.*

Razne stvari.

Nove nade za bodočnost. Električna nam obeta zopet, da nas iznenadi. Doslej je bilo potrebno za električno svetlobo ali drugačno delo premeniti oglje — premog v gorkoto, iz gorkote se nareja mehansko gibanje, iz gibanja šele se nam zasveti luč. Koliko pa se na tej poti izgubi! Ako rečemo, da ima n. pr. 1 *kgr* oglja sto delov moči, izgubi se jih od teh devetdeset delov, samo deset delov pride v porabo. Kako vse drugače bi bilo, ko bi se dala vsa (kemijska) sila, ki je v premogu, premeniti kar naravnost v elektriko!

Ako nas poročila ne varajo, storili so umni možje, zlasti dr. A. Coehn, na tej poti prvi korak. Ta je sestavil galvanski element iz oglja in svinčenege nadoksida; trdijo, da je prav raben element, ker je njegov tok dokaj močan in trajen. — Upamo, da bomo kmalu poročali še več o tej izumitvi, ki bo — ako se obnese —

neizmerno premenila vse naše sedanje stroje, zlasti pa bo parne stroje vrgla med staro šaro. Bog daj!

Novo delo Al. Gangl-a. Naš umetnik je dovršil za spominik na grob pokojne blage gospe Murnikove diven relief. Kaže nam ta-le prizor: Ob grobnem kamenu, nad katerim se vspanja drevo — podoba življenja —, plakata zapuščen stari in mlada deklica, plakata za svojo dobrotnico. Ob vzvišenem grobnem kamenu pa lahko plava angel, z desnico kažoč kvišku — k nebesom. — Poskušali bomo objaviti sliko tega kipa.

Luka Jeran. Danes podajemo malo sliko pokojnikovo, ki je precēj dobro zadeta. Žal, da nismo mogli napraviti večje. Bodi v spomin njegovim prijateljem in častilcem!

Luka Jeran.

Slovenska knjižnica je dospela s Kumičičevo povestjo „Preko morja“ do 50. in 51. zvezka. Poslovenil jo je A. Z. Lovanski.